

heeft, moet ijveren voor een zakelijke, hoogstaande polemiek. 8) Naast pietistiege onzen predikant drong deze gedachte ons tot het schrijven onzer circulaire. Niets meer of minder.

Met verschuldigde gevoelens, hoogachtend,

H. REDERT.

W. TROOST Jarz.

Zuid-Beijerland, 11-12-'98.

1) Niet alleen onze, maar elke redactie behoudt zich de vrijheid voor in deze naar haar inzicht te handelen.

2) Hierin ligt de erkenning, dat hun circulaire op dit punt onjuist was. Daarin toch werd alleen gezegd: „...rukte de Amsterdamsche hoogleeraar er een zin uit en publiceerde dien wel“. Over de zakelijke weergave van den tweeden zin zwegen zij geheel. Waarom er nu niet rondborstig voor uit gekomen, dat hun circulaire in deze misleiden kon?

3) Het spijt ons wel voor de broeders, maar dit moeten wij betwisten.

4) Wij moeten de heeren het recht ontzeggen ons iets duidelijker te laten zeggen dan wij het zelf gezegd hebben. Dat is inderdaad niet objectief. Bovendien onwaar. Wij zijn alleen aansprakelijk voor wat wij schreven, niet voor wat zij ervan gelieven te maken. Wij hopen, dat de broeders zullen inzien, dat de methode, welke zij hier toepassen, niet deugt.

5) Mogen wij de heeren verzoeken om ons artikel nog eens rustig te herlezen? Wij hebben niet beweerd, dat Dr v. d. V. S. die „beruchte“ „Van Geref. zijde“ van vroeger was. Hiertegen rees ons bezwaar, dat zij door iets wat wij niet hadden beweerd tegen te spreken, den indruk vestigden alsof zij onze bewering tegenspreken. Men kan iets zeggen, wat op zichzelf volkomen waar is en dat toch niet de heele, de volle waarheid is. Daaraan maakten deze broeders zich schuldig. Zij verzweigen, dat Dr v. d. V. S. wel degelijk de anonieme Gereformeerde medewerker van de „N. R. Ct.“ is, die geschillen in ons kerkelijke leven voor een liberaal publiek uitstelt en daarin met wie hij het niet eens is, aanvalt en bestookt. Voorzichtigheidshalve vroegen we nog of hun dit misschien niet bekend was. Sindsdien hebben we echter journalistieke zekerheid verkregen, dat zij ervan op de hoogte waren. Dit maakt de zaak te erger. Zulks moest, broeders, alzoo niet geschieden.

6) Ofschoon wij over den toon van hun schrijven niet te klagen hebben, eert deze kwalifikatie den inzenders niet.

7) Hierop gaan we uiteraard niet in.

8) Gaarne gaan wij hiermee akkoord. Zullen dan de broeders beginnen met zichzelf te herzien en voortaan niets meer verzweigen, waardoor anderen op een dwaalspoor worden geleid en zich ook onthouden van uitdrukkingen als „Doegdiensten“?

Onze lezers kunnen nu zelf konstateeren, dat onze driestreep „Het masker af“ op geen enkel punt weersproken, laat staan weerlegd is. Alsook, dat onze vraag „waar en wanneer hebben wij het karakter van Dr v. d. V. S. aangefast?“, „waar en wanneer hebben wij in twijfel getrokken, dat Dr v. d. V. S. actief is, vol ijver en zijn taak in de gemeente met eere vervult?“ ten eenenmale onbeantwoord bleef.

De discussie is thans gesloten.

HEPP.

LITERATUUR EN KUNST.

Moderne Kerstpoëzie.

Enkele weken geleden verscheen bij de U. M. „Holland“ te Amsterdam de verzenbundel „Sprongen“ van Jan H. de Groot, in zijn uiterlijk geheel de pendant van de Merodes „De Verloren Zoon“, waarover we pas geschreven hebben¹⁾.

Voorzoover wij weten is deze bundel de eerste van den heer de Groot en de samenroeping, althans gedeeltelijk, van verschillende hier en daar (o.a. in „Opwaartsche Wegen“, Callenbach's kerstboek) gepubliceerde verzen.

Deze omstandigheid verklaart den inhoud en tegelijk den titel. We vinden onder de ruim dertig verzen, die hier worden geboden, uitingen van gansch verschillende stemming en gedichten uit onderscheiden ontwikkelingsperiodes. Maar gezien het karakter van samenroeping en toevoeging, dat is dus van vereeniging van oud en nieuw, wekt dat geen verwondering. En de, soms grillige, wisseling van stemming is in den titel „Sprongen“ voldoende gemotiveerd.

¹⁾ in de nos van 1 en 7 December.

Over 't algemeen zijn deze verzen goed, de bewijzen, dat we in den heer de Groot een dichter mogen begroeten, wiens werk beloften bevat. We zouden dat nader kunnen en ook moeten aantonen, zoo de bedoeling van dit artikel was een bespreking van den bundel. Dat is echter thans ons doel niet. We hopen later nog wel eens de gelegenheid daartoe te vinden, als de dichter met een tweeden bundel voor den dag komt (zoo lang zal dat wellicht niet duren, want hij schijnt een spontaan en actief man); nu willen we een tweetal van deze verzen citeeren, als proeven van moderne christelijke poëzie over het feest, dat we de volgende week staan te vieren, het kerstfeest. Zoo sluiten we, naar sinds lang gevolgde gewoonte, ook in deze rubriek aan bij de gelegenheid van den tijd.

De beide verzen, die we bedoelen, sluiten bij elkaar aan. Ze leiden ieder voor zich onze aandacht naar den kerstmacht, maar belichten dan de twee groote tegenstellingen daarvan: de schamelheid van de kribbe en het majestueuze van den engelenzang. En in die tegenstelling wordt de groote, wonderse eenheid van het gebeuren gevat.

't Eerste vers is:

De Stal.

In schamel licht gedoken, was de stal een stille plek, waar niets bewoog dan 't kleine hoofd der moeder, dat zich boog over een kind. Was dit Gods Zoon van wien 't Heelal gezongen had? was dit de koning die reddend zou wat was verloren? Was deze stal genoegzaam tot zijn woning? Was hier de Zoon van God geboren?

De wijzen bogen neder en aanbadden. Bij hen geen vraag, geen twijfel, geen verwijf. God zelf had hun schreden hier geleid. Vertrouwen en geloof waren hun simpele daden.

En schuchter kwam ik nā en zag de kinderoogen. Die zochten heel den twijfel van m'n hart. Ik vond een blik van eindloos mededogen. Van eindlooze liefd' en eindlooze smart.

Men herkent hier aanstonds de vormen van het moderne vers. Maar ook de inhoud is gesteld naar dezen tijd: niet het eenvoudig verhalende (ofschoon dit vers simplistisch genoeg is) van den middeleeuwschen kerkzang, niet het lofverheffende van de 19e eeuwse lyriek, maar het impressionistische van het moderne vers, dat op eigen stemming en indruk is gebaseerd. Nog moderner van vorm is het tweede gedicht:

Kerstnacht.

Er blonken honderd wondren aan de hooge wijde blauwfluweelen hemelbogen. De nacht was luid van stilte, en zacht doorgloed, zoals 't geluk in blijde kinderoogen bloeit, en woordloos spreekt; zoo overtoogen van geluk en vree was deze nacht.

En uit de Eeuwigheid brak los een licht, dat goed was, wonder goed en groot. Een schicht oranje en bloeiend rood, een warm geweld van glansen.

Dit was Uw ster, Uw hode, Uw gezant van vree en van verlossing. God, Uw hand Was opgericht aan al de hemeltransen.

Toen schoven heel de blanke hemelen open. Een symfonie van kleuren, een tuimelende val van licht, gedropen uit een Heelal van blauw en goud en smetloos wit. En in de verre oneindigheid verloren. Een woord van engelen, saam tot Goddelijke kooren. Zij zongen... duizend stammen... God, één stem Uw stem, die zong, die zong van 't kleine Bethlehem. En van Uw grooten Zoon, die was geboren.

Impressionistische poëzie weer, in alles een vers van dezen tijd, waarvoor we noch den middeleeuwschen primitieven kerstzang, noch de 19e eeuwse breedlyrische kerstzantate willen missen, maar dat toch als proeve van moderne gewijde kunst merkwaardig en van betekenis is.

C. T.

MUZIKALE KRONIEK.

Psalmen onder water.

De combinatie „psalmen in den nacht“ komt ons zeker meer bekend voor dan die van „psalmen onder water“, en toch is ze voor ons waterbouwkundig landje zoo karakteristiek. Niet omdat het woordje „water“ er in voorkomt, maar omdat aan het verhaal van die psalmen onder water verbonden is de naam van een van Nederlands meest beroemde waterbouwkundigen uit vroegeren tijd, van wien we allen den naam althans wel kennen: Jan Adriaansz Leegh-water.

Waarschijnlijk hebben we op school wel 't rijtje geleerd van stoomgemalen die den Haarlemmermeerpolder drooghouden, en toen vroeg meester behalve de Cruquius en de Lynden zeker ook de „Leegh-water“. Toen is er

ons bij verteld, dat dat stoomgemaal dien naam gekregen had, omdat er vroeger een ingenieur Leegh-water in Holland geleefd heeft, die al verschillende plassen had drooggelegd, en op 't lumineuze idee kwam om ook het groote „Meer“, dat voortdurend knabbelde aan de onsoliede veenoevers, en dat met stormweer steeds nieuwe slachtoffers maakte, te bedijken en droog te malen. Nu, zijn plannen, uitgewerkt in zijn „Haarlemmer-Meerboek“, werden beroemd, maar de verwezenlijking liet zich enkele eeuwen wachten, te lang dus dan dat de maker daar nog genoegens van kon beleven.

Diezelfde Leegh-water schreef ook nog een boekje, getiteld: Een Kleyn Chronykje, waarin hij allerlei jeugtherinneringen pakkend verteld en verschillende evenementen uit zijn ingenieursloopbaan alleraardigst beschreven heeft.

Een van die „notabele stukken“, zooals L. ze noemt, draagt tot opschrift: „Van het Onder water-gaan, geschied in den Hage, in 't huyzen van Prins Maurits, en andere groote Heeren, een konst toot te voeren gehoort, of gezien,“ terwijl het vervolg luidt: „De tweede Onderwater-duiking, geschied tot Amsterdam“. Die moeten we hebben.

't Is de pittige beschrijving van een pracht-demonstratie, door Leegh-water bij Amsterdam gegeven: drie kwartier bleef hij onder de oppervlakte van de wetering, at onderwijl een paar peten half op, schreef met pen en inkt op een stuk papier: „dit heb ik voor Amsterdam in de Wetering onder water geschreven“, liet dat papier bij 't hovenkomen zien, 't was heelemaal drooggebleven! — en verhaasde de kijkers, in dit geval ook kunstenaars, door een paar liederen op de schalmey te spelen. Vooruit had Leegh-water aangekondigd, wat hij alzo zou doen; zoo lezen wij over 't musiceeren op den bodem van de vaart: „ook hadde ik mede een schalmey¹⁾ by my daar ik wel²⁾ op konde speelen/ dien ik mede by my in myn zak dede/ en zeide daar zal ik verscheiden Voizen³⁾ en Psalmen op spelen/ dat gy dat haven water op het land hooren ende verstaan zult.“

Begrijpelijkwijze was de verwachting hoog gespannen, toen 't zoover kwam dat L. zou onderduiken; maar onze waterrol was niet lang en dus (we geven 't woord weer aan hemzelf): „Doen ik gered was/ ende wel wakker konde zwemmen⁴⁾/ ende ook mede een Jongman was zo gaf my den Almogenden God de crymoedigheid/ dat ik met een goede couragie in 't water sprong/ myn aangezigt na het volk toewende/ ende zeide: adieu gy vrome⁵⁾ Borgers van Amsterdam/ dat is u ter eeren/ daar ga ik onder.“

Nietes werkt Leegh-water zijn programma af; ook de prestaties op de schalmey lukten heel goed: „ende op de Schalmey speelde ik mede onder water op den grond/ dat het volk die op het Land stonden boven water gemakkelijck hooren ende verstaan konden/ onder allen⁶⁾ speelde ik mede den 23 Psalm, Myn Godt voert my als myn herder gepresen, dat die luiden die op de kant van de shoet stonden/ zeiden/ hoort eens mannen dat speelt hy nu!“

Hoe onze musicius dat klaar kreeg, begrepen de omstanders geen van allen, en Jan Adriaansz wacht er zich wel voor 't hem te vertellen. Hij hoort dat de een 't toeschrijft aan olie waarmee hij zich bestroken zou hebben vóór 't duiken, de ander denkt dat er fooverij achter zit, maar zelf bepaalt hij zich tot de opmerking: „Ik hadde gedaan gelyk de Comedianten doen/ ik speelde het spel te regt/ zonder iets te haperen/ ofte te manueren; die het spel niet en kan/ die en speelt het niet.“ Toch beschouwde Leegh-water die demonstratie niet als een gepochtoertje, maar zag hij heel goed de belangrijkheid van zijn prestaties voor de praktijk: „Nu voort wat de Konste belangt⁷⁾ men vindt in 't Boek Johs geschreven in het 28 Cappittel in het 12 vers/ Men keert den stroom des waters, ende brengt dat daar verborgen in is, aan 't ligt/ So dat ik niet en weet enige konsten te bedenken/ die zo bequame⁸⁾ en zo zoet⁹⁾ zyn om verborgen schatten van de grond te halen“, enz.

Dat Leegh-water onder water psalmen speelde, was zeker niet alleen om aan den smaak van het toegestroomde 17de eeuwse publiek te voldoen, want deze beroemde waterbouwkundige was tegelijk een ernstig Christen, die de gelegenheid aangreep om te getuigen en te vermanen, ook in zijn publicaties. Zoo vertelt hij van den vreeselijken brand, die het dorp De Ryp op 6 Januari 1654 teisterde, maar voegt er de volgende treffende vermaning aan toe: „Ende inzonderheit gy Borgers en inwoonders van de Ryp, laat deze bezoeking nimmermeer uit uwe gedagten gaan/ weest niet als de kinderen, die de roede hares Vaders te vorgeefs ontvangen/ die wel kryten en kermen zoo lang als zy de slagen voelen; maar dezelve over zynde wederom haar onde gangen gaen. So menigmaal als gy uwe verbranden muren aanziet/ zo weest gedagtig dien schrikkelijken Nagt, en hoe haast des menschen toeverlaat ter neder worpen kan worden; als gy uwe ledige Erven beschoot/ zo gedenkt/ dit zyn de plaatsen daar zo menig idel¹⁰⁾ krakeel en onrust om geweest is/ ziet hoe ze nu leggen; niet hoe den mensch hem zelvyn plaagt met idel¹¹⁾ bekommring/ dikwijls tot op zijn